

Mededelingen van de
Antwerpse Mycologische Kring

verschijnt driemaandelijks
15 maart 1989

89.2

Editoriaal

F. Dielen

14 februari 1989 was een belangrijke dag in de geschiedenis van de kring. Tijdens een buitengewone algemene vergadering die de jaarlijkse vergadering van de werkende leden vooraf ging werden enkele artikelen van de statuten gewijzigd. De voornaamste wijzigingen zijn:

- art. 7 Het aantal bestuurders wordt op minimum 7 en maximum 11 gebracht.
- art. 10 De duur van een mandaat van bestuurder, voorheen onbeperkt, wordt tot 6 jaar teruggebracht. Bestuurders blijven herverkiesbaar.
- art. 20 Bij behandeling van persoonsgebonden kwesties kan de raad van bestuur beslissen de stemming geheim te laten verlopen.

De sfeer tijdens de algemene vergadering was weer zeer fijn. Spijtig dat de video over het afgelopen seizoen 1988, opgenomen door J. Van de Meerssche, niet tot zijn recht kwam wegens het niet aangepaste TV-toestel, dat niettegenstaande de vergeefse pogingen van enkele technici. Jaak krijgt nog wel eens een andere gelegenheid.

vervolg blz. 89.2.54

Inhoud

- 89.2.30 Brievenbus.
- 89.2.32 Mycologie, Wat is dat? (deel 12), Holobasidiomycetes - Gasteromycetidae.
J. Schavey
- 89.2.35 Allerheiligen-weekend aan de Kust, 28 oktober - 1 november 1988.
H. De Meulder
- 89.2.50 Twee vondsten van *Octospora humosa* (Fr. ex Pers.) Dennis op dezelfde plaats met een verschillende microscopie.
L. Lenaerts
- 89.2.52 Agenda.

AMK Mededelingen is een nieuwsbrief van de Antwerpse Mycologische Kring vzw. en verschijnt driemaandelijks, telkens voor de aanvang van ieder seizoen.

Redactieraad: A. de Haan, F. Dielen, J. Schavey en J. Van Yper

Hoofdredacteur en verantwoordelijk uitgever: J. Van Yper, Gounodstraat 2A bus 36, 2018 Antwerpen.

Wettelijk depot: BD 36771

Brievenbus

Boete voor verkoop van radioactieve paddestoelen

Frans Van Praet overhandigde ons een krantenknipsel (met vertaling) uit de Goslarsche Zeitung.

Velen van ons kennen het gezellige typische stadje in het Harzgebergte aan de grens met Oost-Duitsland, waar wij enkele jaren geleden een studieweek doorbrachten.

Het artikel is een reactie van zijn vriend Rolf Godesberg van de Goslarsche Kring voor Natuurwetenschappen en handelt over het actuele probleem van de radioactiviteit die bij de ramp van Tsjernobyl vrijkwam. Degenen die de laatste jaren aan de studieweken te Wallersheim deelnamen weten dat de Duitsers eenn heilige schrik pakten zodanig dat de boleten die voorheen geplukt werden plots in zeer grote aantallen te vinden waren tot meerder culinair genot van de Antwerpse mycologen. Over het probleem en ook de gevolgen ervan voor de paddestoelen werd reeds veel geschreven en wij verwijzen derhalve de nieuwsgierigen naar deze artikels.

Ziehier de reactie van Rolf Godesberg.

In de Goslarsche Zeitung van 18 oktober 1988 verscheen een artikel over een groentehandelaar die tot een boete van 1.000 DM (ongeveer 21.000 franken) veroordeeld werd omdat hij kastanjeboleten (*Xerocomus badius*) had verkocht die met een radioactiviteit van 1.100 Becquerel besmet waren.

Dit zware beboete vergrijp is toch te minimaliseren als men bedenkt dat 3 kg onbesmette witte bonen zowat eenzelfde radioactiviteit hebben, een natuurlijke radioactiviteit die door het gehalte aan kalium 40 wordt ontwikkeld.

Ikzelf zou zonder aarzelen een flinke portie van de zwammen hebben gegeten, zelfs als ik van de radioactieve besmetting had geweten.

De radioactiviteit van de paddestoelen is tegenover de natuurlijke straling die in Goslar steeds aanwezig is als belachelijk laag te noemen. Deze straling gaat uit van de metaalslakken afkomstig van de Mansfelder mijnen die ook nu nog bij de wegenbouw worden gebruikt. Boordstenen en parkeerplaatsen worden ermee aangelegd en wat veel erger is, ganse straten in Goslar zijn uit dit materiaal gemaakt.

De Mansfelder koperleisteel bevat ongeveer 0,02% uranium waarvan men, na smelten van het erts, de isotopen terug vindt in de slakken.

Neemt men bij het doorrijden van de straten in Goslar een geigerteller mee dan zal men vaststellen dat op de plaatsen waar het materiaal gebruikt werd de straling het tienvoudige van de normale straling is.

Een geigerteller meet de relatieve grootte van de straling. Als normaal overal ter wereld 2.000 impulsen per minuut worden gemeten wil dit zeggen dat de mens iedere seconde door ongeveer 20.000 impulsen wordt getroffen. In Goslar zal de dosis oplopen tot 200.000 impulsen per seconde.

Hoeveel kg of tonnen uranium is er in de straten van Goslar verwerkt? Welke boete zouden de verantwoordelijken voor de wegenbouw moeten krijgen als 500 Becquerel te veel 1.000 DM kost? Behoort zulk materiaal in de straten en waar moet men er mee blijven?

Research en paardemest laten de champignons groeien

G. Persoons zond ons een artikel uit Innova, een Zweeds tijdschrift over voedings-technologie.

De welluidende titel van het artikel luidt "Research en paardemest laten de champignons groeien". Paardemest blijkt nog steeds "het van het" en onmisbaar te zijn. Natuurlijk heeft onderzoek veel bijgedragen tot een betere kennis en vooral betere technieken. Waar in de jaren 30 slechts twee tot drie vluchten konden geoogst worden zijn er dit nu zes tot zeven. Vroeger maakte iedere kweker zijn eigen mycelium aan, thans wordt dit door gespecialiseerde bedrijven in een steriele omgeving en volgens gepatenteerde technieken aangemaakt ... nog steeds op basis van paardemest.

Russula livescens

Ruben Walleynd vond op 22 september 1988 een exemplaar van *Russula livescens* (AMK 88.4.96); "gevonden samen met enkele "oude machienen" in een populieredreef aan de rand van het Geerbos te Melle, een klein (!) bosje dat op twee wandelingen al twintig soorten *Russula*'s opleverde waaronder meerdere zeldzame..."

In de omgeving van Antwerpen werd de soort telkens onder eik gevonden; er is nu eenmaal veel eik rond Antwerpen. Dit is dus de derde vondst van *Russula livescens* in 1988, wat nogmaals bevestigt dat zeldzame soorten plots op verschillende plaatsen te voorschijn komen, dikwijls in mycologisch zwakke jaren met afwijkende klimatologische toestanden.

Paddestoelen-video

Het Franse bedrijf Scientifilm heeft in samenwerking met professor M. Jacque van de universiteit van Nancy en met de hulp van de mycologen van Lotharingen een eerste reeks van vier videocassettes aangemaakt over de hogere zwammen.

De eerste vier delen gaan over *Amanita*, *Tricholoma*, de *Boleten* alsmede *Agaricus* en *Lepiota*. Een tweede reeks van vier cassettes is in voorbereiding.

De filmen geven op een duidelijke en educatieve manier een beschrijving van iedere paddestoel met nadruk op de details die vergissing moeten voorkomen. In de gesproken tekst worden de paddestoelen met hun gewone Franse naam aangeduid. Op het scherm verschijnen echter ook de wetenschappelijke namen, zij het volgens de oude Franse inzichten (bijvoorbeeld *Psalliota* in plaats van *Agaricus*).

In de eerste film wordt *Amanita phalloides* vergeleken met *Russula virescens*. De geprojecteerde paddestoel is volgens mij echter *Russula aeruginea* daar de hoed niet de gewoonlijk bolvormige vorm heeft met een gebarsten hoedhuid. De plaatjes zijn daarenboven te geel voor *Russula virescens*.

Toch interessant om zien, een nieuwe ontwikkeling die gebruik maakt van de laatste technische ontwikkelingen die thans binnen ieders bereik komen te liggen, vrij duur. Een suggestie voor onze filmers.

Mycologie, Wat is dat? (deel 12)
Holobasidiomycetes - Gasteromycetidae

J. Schavey

Het bijzondere kenmerk van de klasse der Holobasidiomycetes zijn de ééncellige basidiën. Naar gelang de groeivorm onderscheidt men twee onderklassen:

1. De *Hymenomycetidae* met een hymeniale groeivorm, dus waar de basidiën minstens gedurende het begin van hun ontwikkeling naakt zijn en een hymenium vormen (zie deel 10). Hier zijn de sporen meestal dorsiventraal symmetrisch.

2. De *Gasteromycetidae* met een gasterale groeivorm, waar de basidiën binnen het vruchtlichaam hun ganse ontwikkeling doormaken en zo een gleba vormen. Hier zijn de sporen meestal radiaal symmetrisch. De *Gasteromycetidae* of buikzwammen zijn in feite een zeer soortenrijke doch heterogene groep. Moderne mycologen zijn van oordeel dat er een systematisch verband bestaat tussen zekere buikzwammen en Agaricales.

Alle *Gasteromycetidae* zijn saprofieten, zij groeien zowel bovengronds (epigeën) als ondergronds (hypogeën).

Systematiek: De *Gasteromycetidae* zijn volgens het type van de gleba en de groeiwijze in verschillende orden onderverdeeld. De voornaamste zijn:

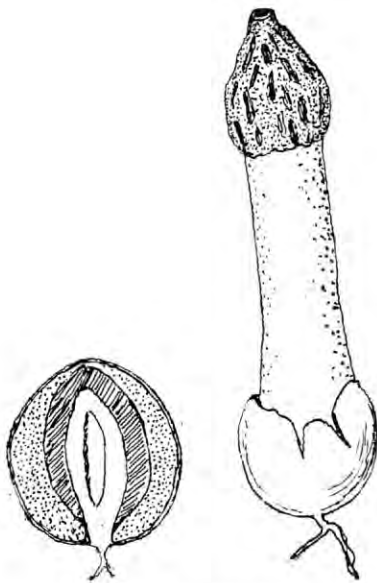
De *Hymenogasterales* zijn hypogeïsche buikzwammen. Zij worden dikwijls schijntruffels genoemd. De gleba is van het coralloïde type. Bij rijpheid valt deze uiteen in een breiige massa. De sporen zijn rond tot breed elliptisch. Zij worden meestal in bossen gevonden. De familie *Rhizopogonaceae* zijn mycorrhiza-vormers en zijn meestal verbonden aan naaldbomen. Eén soort, *Rhizopogon luteolus*, groeit soms half boven de grond, zo'n groeivorm wordt subhypogeïsch genoemd.

De volgende orden omvatten de epigeïsche buikzwammen:

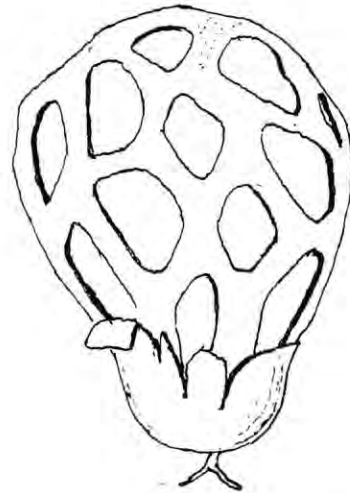
De *Phallales* of stinkzwammen. De gleba is hier van het pileaat type. In jeugdige toestand zit deze binnen een elastisch peridium, ingebed in een slijmige massa. Het geheel is min of meer sferisch en groeit subhypogeïsch. Binnen de gleba zit een soort columella. Bij volwassenheid scheurt het peridium open en de columella groeit uit tot een sponsachtige holle steel die de gleba naar boven duwt. Onder aan de steel blijft het peridium over onder de vorm van een volva. Deze volva kan naar gelang de soort verschillende vormen aannemen. De gleba verspreidt een walgelijke aasgeur die de vliegen aantrekt die voor de verspreiding van de sporen zorgen.

Er zijn twee families, de *Phallaceae* met een monopileate gleba en de *Clathraceae* met een multipileate gleba.

De *Lycoperdales* omvatten de stuifzwammen en de aardsterren. De gleba is van het coralloïdische type en is omsloten door een peridium dat uit twee lagen bestaat, een binnenste of endoperidium en een buitenste of exoperidium. Beide kunnen op hun beurt ook nog uit meerdere lagen bestaan. Bij de *Geastraceae* of aardsterren bestaat het exoperidium uit drie lagen welke stervormig opensplijten zodat het bolvormig endoperidium zichtbaar wordt.

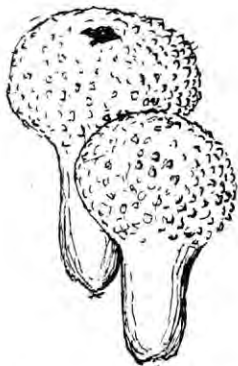
Phallus impudicus

Clathrus cancellatus

Bij de andere familie, de Lycoperdaceae, daarentegen is het exoperidium broos, dikwijls korrelig tot stekelig. Bij vele Lycoperdaceae is de onderkant van de gleba steriel en wordt dan subgleba genoemd. De subgleba vormt dikwijls een valse steel. In het geslacht *Vascellum* is de subgleba van de gleba door een vliesje afgescheiden. Bij rijpheid vervalt de gleba in een poederige massa sporen. De basidiën zijn verdwenen, buiten de miljoenen sporen blijven er enkel een paar capillitiumdraden over.

De ronde sporen verlaten het vruchtlichaam hetzij langs scheuren (*Calvatia*) hetzij langs een porie (*Lycoperdon*). Soms kunnen er meerdere poriën zijn [*Myriostoma* (*peperbus*)].

Lycoperdon perlatum

Geastrum triplex

De *Tulostomales* zijn kleine bolronde buikzwammetjes, ongeveer zo groot als een konijnenkeutel. Zij worden meestal in de duinen aan de kuststreek gevonden. De vruchtlichamen hebben een duidelijke steel die in het zand ingegraven is. De gleba is lacunair en heeft een capillitium. Het tweelagige exoperidium is zeer broos en het dunne endoperidium heeft een kleine apicale opening. Er is één familie de *Tulostomaceae*.

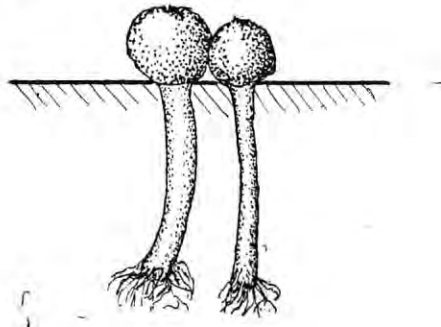
AMK Mededelingen

Bij de *Nidulariales* of nestzwammetjes vormt het exoperidium een bekertje of nestje. Binnenin vormt de gleba één of meerdere lensvormige eitjes, peridiolen genoemd. Na rijpheid van de sporen worden deze peridiolen weggeslingerd.

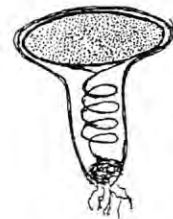
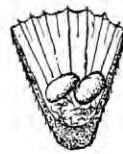
De *Nidulariales* bestaan uit twee families, de *Nidulariaceae* en de *Sphaerobolaceae*.

De *Nidulariaceae* bezitten meerdere peridiolen, deze hebben een soort navelstreng, de funiculus. Als de sporen rijp zijn verdwijnt eerst het dekvliesje boven het nestje. Bij de eerstvolgende regenbui worden de peridiolen weggeslingerd door de invallende regendruppels. De peridiolen hechten zich dan ergens vast met de funiculus.

De *Sphaerobolaceae* bezitten maar één enkel éénlagige peridiole. Het exoperidium bestaat uit vier lagen. Als de sporen rijp zijn geworden scheurt het exoperidium zich stervormig open waardoor de grijsachtige peridiole zichtbaar wordt. Even daarna keren de twee binnenlagen van het exoperidium zich plotseling binnenste buiten en de peridiole wordt als door een mortiertje weggeschoten. De draagwijdte zou tot vijf meter bedragen.

Tulostoma brumale

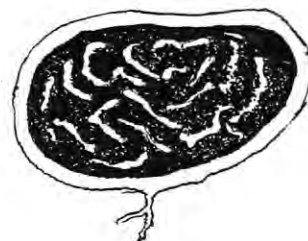
Peridiole

Cyathus striatus

De *Sclerodermales* hebben in het algemeen een ruw lederachtig peridium. De gleba is lacunair en bezit geen capillitium. De vruchtlichamen zijn zittend, soms met een versmalde basis. De rijpe gleba vervalt in een zwarte poederige massa sporen. Deze verlaten het vruchtlichaam langs een onregelmatige min of meer stervormige scheur. Er zijn twee families: de *Sclerodermataceae* en de *Astraeaceae*.

De *Astraeaceae* beginnen als een subhypogeiisch groeiende bol. Het peridium is tweelagig. Bij rijpheid scheurt het exoperidium stervormig open. Het is zeer hygroscopisch (weerhuisje). De grof geornamenteerde ronde sporen verlaten het endoperidium langs een scheur.

De *Sclerodermataceae* bezitten maar een éénlagig peridium. De sporen zijn rond en eveneens met een grove ornamentatie.

Scleroderma citrinum

Allerheiligen-weekend aan de Kust 28 oktober - 1 november 1988

H. De Meulder

Traditiegetrouw werd ook in 1988 - voor de zesde maal reeds - door de Mycologische Werkgroep Oost-Vlaanderen in samenwerking met de Antwerpse Mycologische Kring, een verlengd studieweekend georganiseerd aan onze Kust. Zoals steeds waren de logies voorzien in het vakantiehuis "Ter Helme" te Oostduinkerke. Buiten de 23 ingeschrevenen verkozen enkele leden slechts afzonderlijke tochten mee te maken.

Voor de microscopische controles werden een twaalftal meegebrachte micro- en stereomicroscopen opgesteld in een lokaal dat voor deze gelegenheid ter beschikking werd gesteld. De namiddagen en/of avonden werden besteed aan het determineren van de verzamelde paddestoelen. Een koelkast deed goede diensten voor het bewaren van de paddestoelen voor later onderzoek.

De al te droge periode van de voorgaande dagen zette zich ook tijdens ons verblijf voort, zodat zelfs de van nature vochtige plaatsen er al te dor bij lagen, met als gevolg dat vele paddestoelen het lieten afweten.

De volgende terreinen werden bezocht:

28 oktober a.m.	Oostduinkerke, Hannecartbos
28 oktober p.m.	Oostduinkerke, Kartuizerduinen
29 oktober a.m.	De Panne, Calmeynbos
29 oktober p.m.	De Panne, Oosthoek
30 oktober a.m.	De Haan, Staatsbossen
30 oktober p.m.	Koksijde, Doornpanne
1 november a.m.	Knokke, Zwinnebosjes

Terwijl de meesten onder ons zich interesseerden voor alles wat maar enigzins thuis hoort in het rijk der fungi, hadden enkele leden zich verdienstelijk gemaakt in hun eigen specialiteit.

Myriam de Haan verzamelde, zocht en onderzocht myxomyceten. Het eindeloos omdraaien van takken en twijgen was een fysieke inspanning die beloond werd met een collectie van allerlei vormrijke en prachtige soorten. Haar nauwkeurig onderzoek resulteerde in enkele tientallen myxo's waarvan enkele opmerkelijk en zeldzaam te noemen zijn.

Herman Mervielde had zich uiteraard voorgehouden hakhout te verzamelen belegd met resupinaten. Het resultaat was bevredigend te noemen en enkele uitschieters konden Herman in een uitbundige stemming brengen.

Wij zagen Bernard Declercq alleen bij het begin en het einde van een uitstap, voor de rest was hij spoorloos; op speurtocht naar ascomyceten wist hij een groot aantal soorten te verzamelen waarvan enkele vrij tot zeer zeldzaam.

Karel Van de Put had zich tot doel gesteld uit te kijken naar de gasteromyceten, zijn specialiteit. De verhoopte voltreffers bleven echter uit. Toch konden wij veel

opsteken van zijn kennis over de gevonden Bovisten, Lycoperdons, Tulostoma's en Geastrums.

Vrijdagavond, na het avondmaal, werden door enkele leden dia's vertoond van onder meer enkele opmerkelijke soorten gevonden tijdens vorige excursies. De voorziene video, die Jacques Van de Meerssche tijdens de laatste uitstappen opnam, kon om technische redenen slechts in zwart-wit op een klein draagbaar TV-toestel gebracht worden. Dat het niettemin een geslaagde avond werd bleek duidelijk uit de enthousiaste reacties van de aanwezigen.

Per excursie zullen alleen de bijzondere of kenmerkende soorten van het biotoop besproken worden.

Oostduinkerke - Hannecartbos

Dit bosreservaat van ongeveer 58 ha werd zo'n 60 tot 70 jaar geleden door de gepensioneerde generaal Hannecart aangeplant. Het is een vochtig tot vrij nat gebied met veel els en populier. De beek die er doorheen loopt is de enige duinbeek in België met zoet water. De geplande waterwinningswerken vormen dan ook een grote bedreiging voor dit enig biotoop.

Mycologisch gezien is het een zeer interessant terrein waar het vele dood hout een kans krijg te blijven liggen. Al dadelijk bleek dat door de droogte heel wat paddestoelen op het appel ontbraken. Toch viel het resultaat beter mee dan verwacht.

Van de Myxomyceten werd een Comatricha gevonden die ondanks alle inspanningen van Myriam de Haan niet op naam kon gebracht worden. Zij maakte er een uitvoerige beschrijving van en een fraaie tekening.

Comatricha cf. aequalis Peck

Sporangia: gesteeld, 3-4,5 mm hoog bij 0,3 tot 0,4 mm breed (Fig. I-1), in groepjes van een tiental bij elkaar groeiend, cilindrisch, donkerbruin.

Steel: dun, 1/2 tot 1/3 van de totale lengte, zwart, glanzend.

Peridium: niet meer waargenomen.

Hypothallus: fijn vliezig, onder het hele groepje doorlopend.

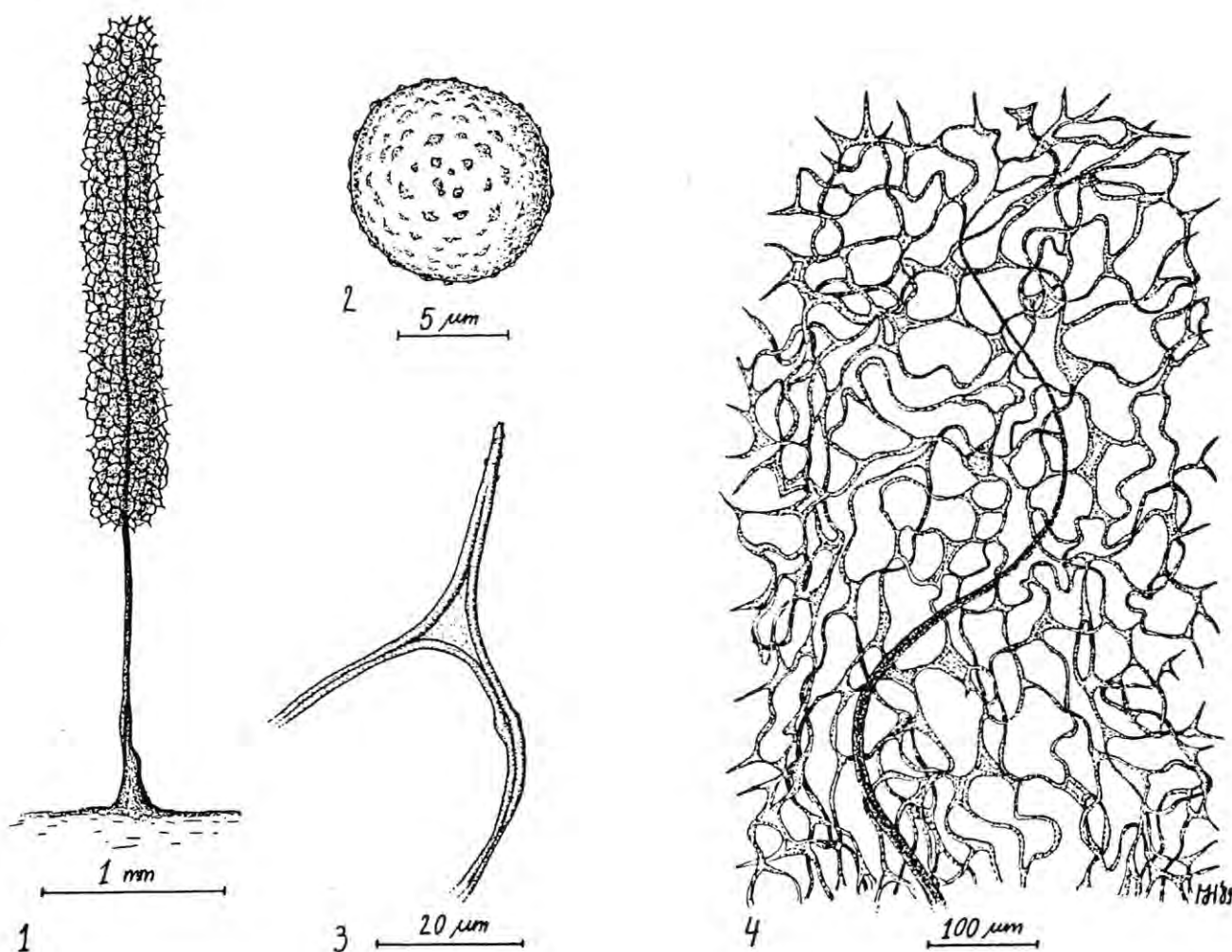
Columella: zwartglanzend, recht tot 1/4 van de top en dan sterk bochtig (Fig. I-4) tot juist onder de top, dan vertakkend.

Capillitium: een dicht netwerk van lichtbruine, kronkelige draden die onregelmatige mazen vormen, 40-200 µm diameter, met vliezige verbindingen, aan de buitenzijde voorzien van talrijke tot 70 µm lange, stekelige vrije uiteinden (Fig. I-3).

Sporen: donkerbruin in massa, bleek grijsbruin in doorvallend licht, bolvormig, 8,3-9,5 µm diameter, bedekt met onregelmatige lage wratjes (Fig. I-2).

Deze soort kon niet met zekerheid op naam gebracht worden. Zij lijkt op *Stemonitis mussooriensis* Mart., Thind-Sohi, maar deze heeft een grofmazig capillitium en een oppervlaktenet met grote mazen. Mevrouw Nannenga-Bremekamp, aan wie materiaal ter controle werd gestuurd, schreef dat de soort verwant is aan *Comatricha aequalis* Peck. De verschillen zijn echter te groot om ze bij deze soort onder te brengen.

Comatricha aequalis heeft violetbruine sporen en geen stekelige uiteinden aan het capillitium. De bochtig uitlopende columella, welke bij alle sporangia terug te vinden was, wordt nergens vermeld.

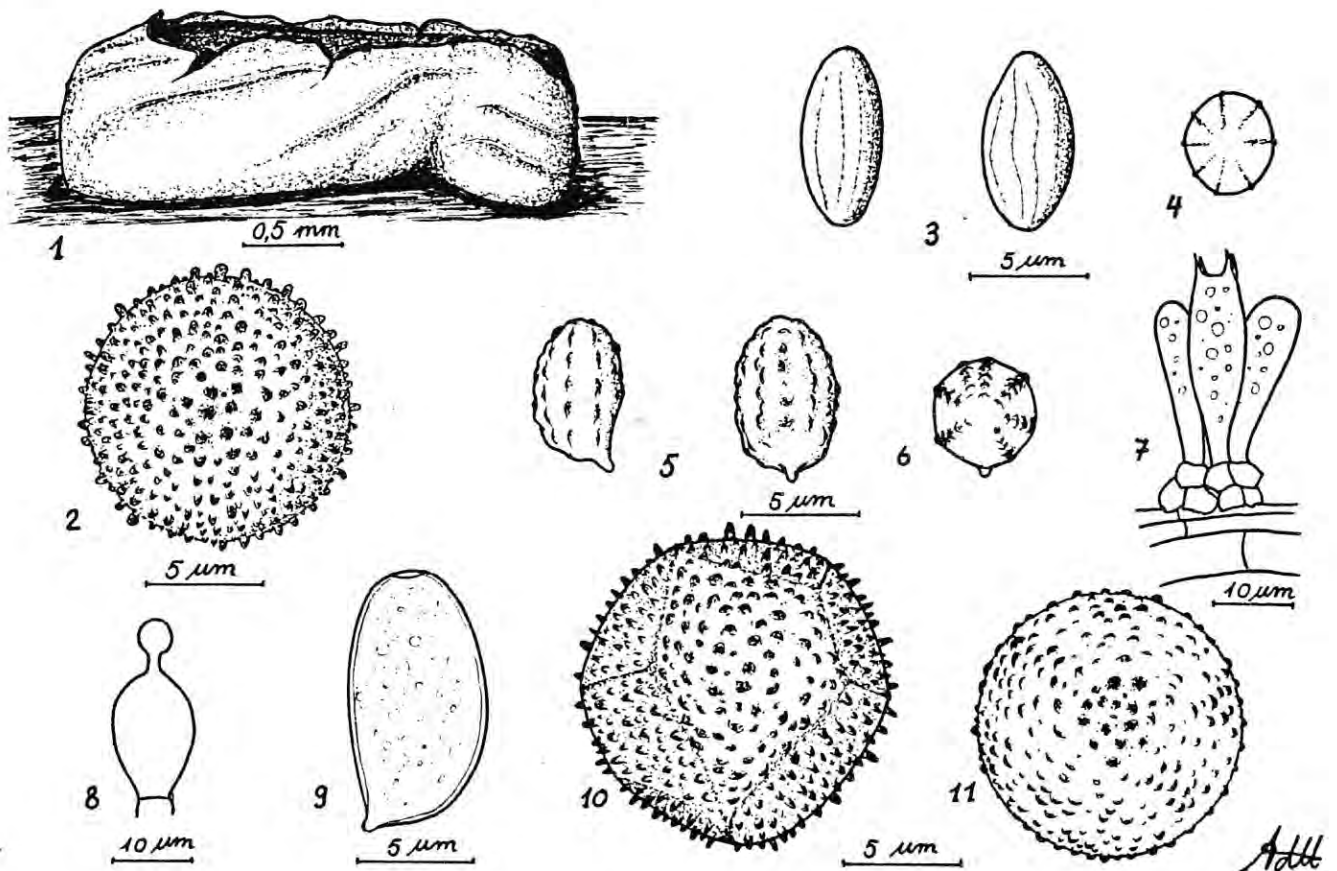
Figuur I: *Comatricha cf. aequalis* Peck

1 = sporangium ($\times 25$), 2 = spore in ammoniak ($\times 300$), 3 = capillitiumuiteinde ($\times 1.000$), 4 = top van columella met capillitium ($\times 150$)

M. de Haan

Physarum bitectum G.Lister is een minder zeldzame slijmzwam die door zijn opvallende vorm toch de aandacht verdient.

Deze soort vormt dikwijls hoge, smalle plasmodiocarpen (Fig. II-1) die tot 6 mm lang kunnen worden. Het peridium bestaat uit twee lagen: de buitenste een grijswitte kalkschaal, de binnenste vliezig en doorschijnend. De sporen zijn donkerbruin in doorvallend licht en versierd met tamelijk hoge cilindrische wratjes die onregelmatig over het oppervlak verdeeld zijn (Fig. II-2). *Physarum bitectum* kan met *Physarum bivalve* verward worden. Deze heeft echter lichter gekleurde sporen met een zwakkere ornamentatie.

Figuur II

- 1 = *Physarum bitectum*, plasmodiocarp (x 25)
- 2 = idem, spore in ammoniak (x 300)
- 3 = *Ascotremella faginea*, sporen in katoenblauw (x 3.000)
- 4 = idem, spore in bovenaanzicht (x 3.000)
- 5 = *Rhodocybe nitellina*, sporen in katoenblauw (x 3.000)
- 6 = idem spore in bovenaanzicht (x 3.000)
- 7 = idem, basidia met subhymenium (x 1.000)
- 8 = *Conocybe dunensis*, cheilocystide (x 1.000)
- 9 = idem, spore in ammoniak (x 3.000)
- 10 = *Badhamia gracilis*, spore in ammoniak (x 3.000)
- 11 = *Diderma globosum*, spore in ammoniak (x 3.000)

Tussen het gras werd *Geoglossum cookeianum* Nannf. in meerdere exemplaren aangetroffen. Het is een zeer fraaie en opvallende Ascomycet die sterk gebonden is aan kalkrijk duinzand waar hij niet zo zeldzaam voorkomt. Deze Zwarte aardtongen zijn zeer lang gesteeld en hebben knots-tongvormige vruchtlichamen tot 8 cm hoog. Zij werden eveneens aangetroffen in andere bezochte terreinen.

Dat microscopische controles niet alleen noodzakelijk zijn maar dat ze ook met grote preciesheid dienen te gebeuren getuigt de vondst van *Ascotremella faginea* (Peck)Seaver. We laten hier André de Haan aan het woord:

De vruchtlichamen van deze soort zijn gelatineus, hersenvormig, paarsroze van kleur en reiken tot 5 cm in diameter. De sporen zijn smal elliptisch tot eivormig, soms spoelvormig en versierd met zeer fijne overlangse richeltjes (Fig. II-3,4). De ascustop wordt niet blauw in iodiumreagens. Zij kan verward worden met *Neobulgaria pura* var. *foliacea* (Bres.)Denn.-Gam. die eenzelfde uitzicht heeft. De asci van deze soort reageren niet met iodium en de sporen zijn niet overlangs gestreept. Deze soort werd ook aangetroffen in de Zwinnebosjes.

Hysterium angustatum Alb.Schw. ex Mérat groeit op loofhout. Het is een Loculo-ascomyceet waarvan de vruchtlichamen van circa 1 mm lang zich spleetvormig openen (hysterathecia) en de asci een dubbele wand bezitten (bitunicaat). De bruine elliptische sporen zijn 4-cellig en zijn aan de septen lichtjes ingesnoerd.

Van de Ascomycten vermelden we verder nog twee interessante vondsten die verzameld en gedetermineerd werden door Bernard Declerq.

Bertia moriformis (Tode)de Not. (cf.) var. *latispora* Crl.-Krug. Vorig jaar voor het eerst aan de kust aangetroffen, werd deze Pyrenomyceet opnieuw verzameld en deze keer zowel op populier als op els. De variëteit onderscheidt zich van de var. *moriformis* door bredere sporen, 6-8,5(10,5) μm breed, 1(3) septaat (zelden pluriseptaat). Onze vondsten hebben sporen van 7-11(14) μm breed (vrijzittende sporen van levend materiaal in water waargenomen).

Een artikel over het genus *Bertia* in België is in voorbereiding.

Botryotina fuckeliana (de Barry)Whetzel. De apothecia zijn bekervormig, 1-2 mm diameter, tot 5 mm hoog, gesteeld, alleen of in groepjes aan min of meer in waardplant verzonken zwarte sclerotia, 2-10 mm lang en 1-3 mm breed, ontspringend. Hymenium bleek grijs-bruin. Receptaculum en steel gelijkkleurig, zwak fijn behaard. Sporen fusoid-clavaat, glad hyalien, 7-10 x 2-2,5 μm , met enkele guttules.

De sclerotia vormden, na enkele weken vochtig houden, het anamorf *Botrytis cinerea* Pers. ex Fr. met ovoide macroconidia, 9-14 x 6-10 μm .

Onderzocht materiaal: op bladeren van *Iris pseudacorus*. Op deze waardplant wordt, volgens de literatuur, ook *Botrytis convoluta* (Drayton)Whetzel gevonden met sporen van 12-19,5 x 5-9 μm .

Een vaste waarde voor het gebied is *Macrotyphula fistulosa* (Fr.)Petersen.

De vruchtlichamen werden in hun groei sterk belemmerd door de droogte. Het waren dan ook slechts kommervormen tegenover de prachtige 'Pijpeknotsjes' van vorige jaren.

Lyomyces sambuci (Pers.:Fr.)Karst. is een van de weinige "Corticiaceae s.l." die men met vrij grote zekerheid in het veld kan bepalen; vooreerst wanneer hij voorkomt op zijn typische waardplant vlier en vooral aan de onmiskenbare krijtwitte kleur die men bij geen andere korstzwam aantreft.

Auriculariopsis ampla (Lév.)Maire werd gevonden op een tak van loofhout. Het is een soort die in het Antwerpse geen onbekende is, vooral van de opgespoten terreinen van Linkeroever, Hobokense polder en Fort 7. Verder in het binnenland is zij minder bekend. De gelijkenis met het Judasoor is treffend doch zij is veel kleiner dan deze.

AMK Mededelingen

Microscopisch zijn zij totaal verschillend. Eerstgenoemde heeft ongedeelde basidiën terwijl laatgenoemde er viercellige heeft met lange sterigmen.

Athelia arachnoidea (Berk.) Jülich wordt vooral gekenmerkt door tweesporige basidiën waardoor de soort zich van de andere leden van het geslacht onderscheidt. Op te merken valt dat de cirkelvormige witte "myceliumkringen" die men in de herfst op levende bomen aantreft onder andere veroorzaakt worden door deze korstzwam. Vroeger was deze schimmel bekend onder de naam *Corticium centrifugum*, te herkennen aan de centrifugaal groeiende vruchtlichamen op saprophietische lichenen. De algen, zowel de vrij levende als deze die in symbiose leven met de lichenen worden door haustoriën aangetast en gedood.

Een oranjebruin paddestoeltje dat door Mevrouw De Meulder met de voet werd aangewezen ging van hand tot hand maar werd uiteindelijk onbenaamd opgeborgen voor later onderzoek. Omdat de determinatie niet wilde vlotten werd het exsiccaat door André de Haan mee naar huis genomen waar het wel ging. Hier volgt zijn uitgebreide beschrijving:

Rhodocybe nitellina (Fr.) Sing.

Hoed: halfbolvormig tot bijna vlak, iets gebocheld, tot 1,5 cm diameter: oranjebruin, iets vezelig aan de rand, rand gekarteld.

Lamellen: tamelijk dicht opeen, licht crème tot vuilgeel, dik, rand gelijk, aangehecht. *Steel*: 3-4 x 0,2 cm, zelfde kleur als hoed, gald, bovenaan bepoederd.

Geur en smaak: sterk meelachtig

Sporen: zalmkleurig in massa (Fig. II-5,6), amandelvormig in zijzicht, eivormig in voorzicht, 6-7,5 x 3,8-5 µm, tamelijk dikwandig, oppervlak knobbelig, bezet met kleine bultjes die in overlangse rijen geplaatst zijn en ze in bovenaanzicht een hoekig uitzicht geven, inhoud meestal één grote oliedruppel.

Basidiën: viersporig, 20-30 x 7-8 µm (Fig. II-7).

De beschrijving van deze soort door M.E. Noordeloos in "Flora Agaricana Neerlandica" (1988, Vol. 1, blz. 78) komt zeer goed overeen met het gevonden materiaal, behalve wat de sporematen betreft welke groter worden opgegeven, 7-10 x 5-5,5 µm. Bij Moser (Kleine Kryptogamenflora BII b/2, 1983) worden de sporen 6-9 x 4-5 µm aangegeven, wat beter overeenkomt met onze vondst. Naast *Rhodocybe nitellina* wordt nog een gelijkaardige soort beschreven namelijk *Rhodocybe melleopallens* P.D.Orton die te onderscheiden is door nog kleinere sporen, 5-6 x 3-3,5 µm en een geelbruine kleur. *Rhodocybe nitellina* is een zeldzame soort, vooral te vinden in het kustgebied. Een tweede vondst werd later nog gedaan in het Calmeynbos op 30 oktober 1988.

Agaricus placomyces Peck is een niet algemeen voorkomende "champignon" die vooral voorkomt in loofbos. Het is een soort met verschillende variëteiten die echter vaak als onbelangrijk worden beschouwd.

Als belangrijkste vondsten in dit gebied vermelden wij nog volgende soorten: *Hypochnella violacea*, *Scopuloides rimosa*, *Pezizella parilis*, *Encoelia furfuracea*, *Niptera graminea*, *Mollisia amenticola*, *Hyphomyces rosellus*, *Camarops microspora*, *Peroneutypa eutypella*, *Mycena haematopoda*...

Oostduinkerke - Kartuizerduinen

Oostduinkerke bezit nog heel wat duinen. Het duingebied dat we in de namiddag bezochten is gelegen tegenover het vakantiehuis en heeft een oppervlakte van circa 24 ha. Het werd aangekocht door het Vlaamse gewest en de classering ervan is hangende. De karakteristieke duinvegetatie met duindoorn en vlier zijn typische soorten voor dit biotoop.

Een opvallende en veel voorkomende myxomyceet die we ook tijdens andere excursies zouden aantreffen is *Mucilago crustacea* Wig. Het aethalium, dat een ophoping van sporangia vertoont waarvan de scheidingswanden doorbroken zijn, heeft een opvallend uiterlijk door de brosse en brokkelende kalk die op talloze plantendelen gevonden werd.

Peziza ammophila Dur.-Lév. apud Dur. is een echte duinsoort die hier niet zeldzaam voorkomt van september tot november, maar voor velen was het een eerste kennismaking met deze bekerzwam. Kenmerkend voor dit Zandtulpje waarvan het apothecium zich onder de grond ontwikkelt, zijn de stervormige slippen die vaak plat op het zand liggen terwijl de vrij lange steel zich diep in de grond bevindt. Zij wordt steeds aangetroffen in de nabijheid van helm, waarschijnlijk levend van de wortels van dit duingras. De gladde elliptische sporen zijn 17-20 x 9-12 μ m groot.

Conocybe dunensis Wall.ap.Ort. komt uitsluitend voor in duinzand en is opvallend door zijn vuilbruine kleur en lichte steel die geheel bepoederd is en overlangs gestreept. De cheilocystiden zijn karafvormig met rond capitulum (Fig. II-8). De sporen zijn glad, 11-13 μ m en hebben een duidelijke kiemporie (Fig. II-9). In de literatuur worden de sporen van *Conocybe dunensis* groter opgegeven, tot 15 μ m lang.

Bovista aestivalis (Bon.)Dem. en *Lycoperdon lividum* Pers. kunnen in het veld opvallende gelijkenis vertonen. De gekamerede subgleba van laatstgenoemde is echter een duidelijk kenmerk.

Over dit en de twee soorten *Tulostoma*'s, *Tulostoma brumalis* Pers. ex Pers. en *Tulostoma melanocyclum* Bres. wist Karel Van de Put ons voldoende bij te brengen om deze stuifzwammen te kunnen onderscheiden (zie ook AMK 89.1.3-6).

Typisch voor dit biotoop waren verder: *Sepultaria arenosa*, meestal te herkennen als een "Zandputje"; *Phellinus hippophaecola*, zeer algemeen op duindoorn en *Agaricus devoniensis*, diep in het zand groeiend waardoor vaak alleen de hoed zichtbaar was.

De Panne - Calmeynbos

Het Calmeynbos met een oppervlakte van circa 45 ha maakt deel uit van een 100 ha groot waterwinningsgebied. Het is gelegen naast de weg naar Adinkerke en sluit aan bij het staatsreservaat dat in 1957 door de Staat werd aangekocht om er een reservaat van te maken. Het bos werd in het begin van deze eeuw door Maurice Calmeyn aangeplant om na te gaan of een aantal boomsoorten die hier normaal niet voorkomen bestand waren tegen het klimaat. Er groeien een 25-tal boomsoorten, zowel hoogstammige als hakhout.

AMK Mededelingen

De vermelde soorten geven slechts een vaag beeld van de mycologische rijkdom die we in dit gevarieerd terrein aantreffen.

Badhamia gracilis (Macbr.) Macbr. werd gevonden door Frans Dielen en gedetermineerd door Myriam de Haan die er een korte beschrijving van maakte.

Een zeldzame soort met grijswitte, gesteelde sporangia, bedekt met een vliezig, doorschijnend peridium met kalkkorreltjes. De sporen vertonen, naast een wrattige tot stekelige ornamentatie, fijne richels die tot een grof net verbonden zijn en aan de sporen een wat hoekig uitzicht geven (Fig. II-10).

Diderma globosum Pers. is eveneens zeldzaam te noemen, niet alleen in ons land maar ook voor Nederland. Zij vormt grijswitte sporangia die dicht op elkaar, gedrongen, grote groepen kunnen vormen. Het peridium bestaat uit een gladde kalkschaal die aan de binnenzijde dicht verbonden is met een dunne vliezige laag. De donker paarsbruine sporen zijn versierd met lage wratten die dikwijls in groepjes geplaatst zijn (Fig. II-11).

De volgende twee ascomyceten werden door Bernard Declercq gevonden:

Conchatium fraxinophilum Svrcek. Dit is de recente benaming (Svrcek 1986) van een op bladstelen van *Fraxinus* gespecialiseerde discomyceet die door Baral (Baral-Kriegelsteiner 1985:110) als *Cyathicula fraxinicola* nom. prov. beschreven werd. Macroscopisch niet en microscopisch nauwelijks te onderscheiden van de vrijwel tandloze vormen van *Cyathicula coronata* (Bull.) de Not. Deze soort werd rond hetzelfde tijdstip een paar jaar geleden eveneens aangetroffen in de bosjes langs de Koninklijke baan te De Haan.

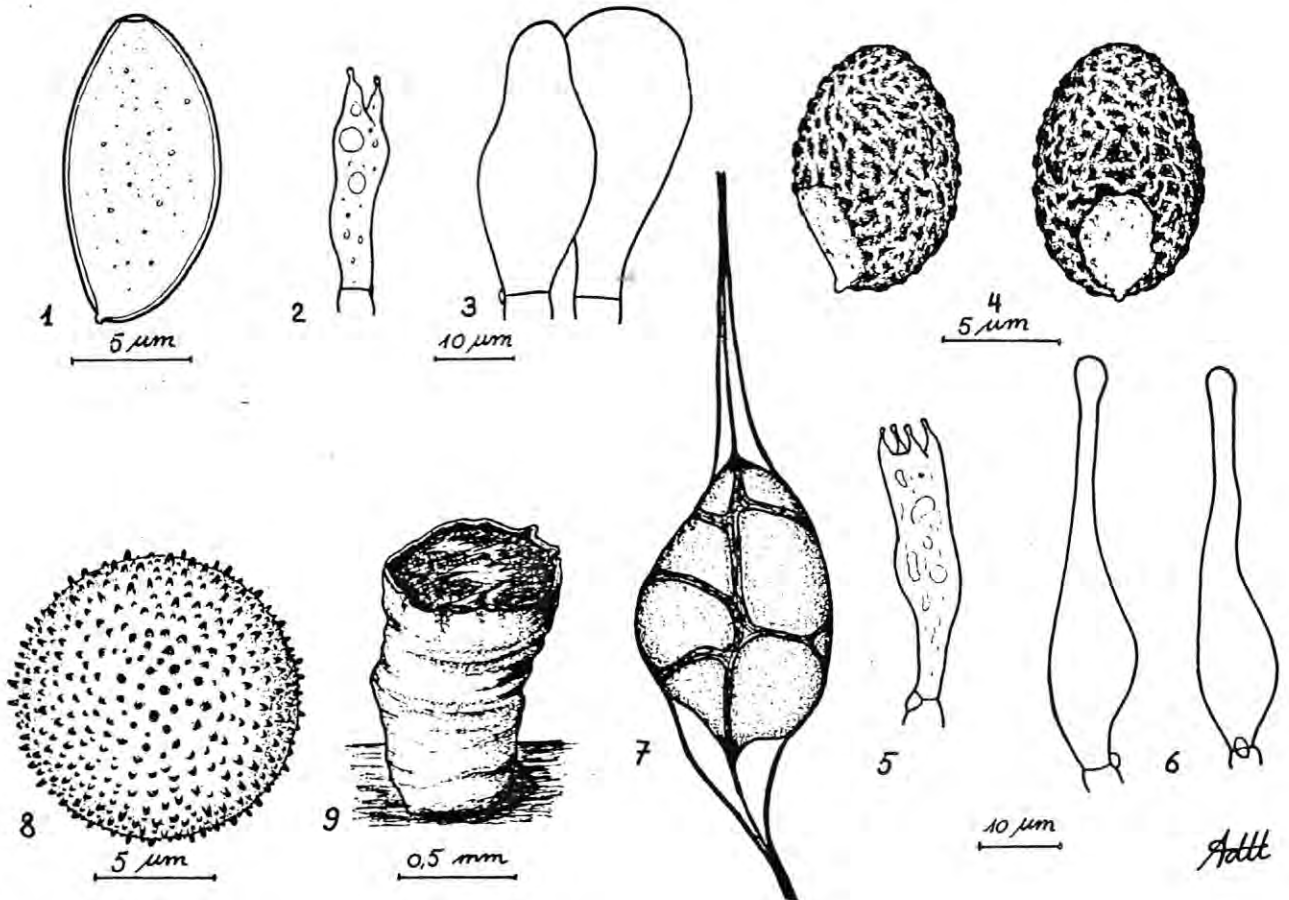
Strossmayeria josserandii (Grelet) Bert. is een merkwaardige discomyceet die in associatie met een bruinviltige hyphomyceet, in het geval hier *Helminthosporum josserandii* Bert., wordt gevonden. Itturiaga-Korf (1984) toonden aan dat de begeleidende hyphomyceet bij de *Strossmayeria*-soorten, zoals vermoed werd, hun amorf *Pseudospiropes* is (*Helminthosporum* blijkt een verzamelcomplex te zijn).

Literatuurstudie en een beperkte navraag laat vermoeden dat de soort sedert de vondsten van het type-materiaal in 1933 niet meer verzameld werd. Daarom zal op de soort later in een afzonderlijk artikel teruggekomen worden. Het substraat was hout van populier.

Chaetosphaerella phaeostroma (Dur.-Mont.) Mul.-Booth. De zwarte, bijna bolronde peritheciën van deze Pyrenomycete met een diameter van circa 0,5 mm en een subiculum dat bestaat uit donkerbruine gesepteerde haren groeiden dicht bijeen op dood hout. De sporen ervan zijn licht gekromd en viercellig, waarbij de middelste bruin en de eindcellen hyalien zijn. Deze soort werd volgens Prof. Van der Veken op vroegere excursies ook gevonden. In de Zwinnebosjes werd ze eveneens aangetroffen.

André de Haan die met haastige passen kwam toegesnel had voorzeker iets belangrijk gevonden. En ja hoor, met ingetogen vreugde toonde hij ons *Pulcherricium caeruleum* (Fr.) Parm. een van de mooiste korstzwammen van de Corticiaceae s.l.

Herman Mervielde werd er stil en ontroerd van. De vruchtlichamen zijn resupinaat en vormen fel blauw-paarse vlekken, die later als een samenhangende korst op het substraat groeien.

Figuur III

- 1 = *Conocybe teneroides*, spore in ammoniak (x 3.000)
- 2 = idem, basidië (x 1.000)
- 3 = idem, cheilocystiden (x 1.000)
- 4 = *Galerina uncialis*, sporen in ammoniak (x 3.000)
- 5 = idem, basidië (x 1.000)
- 6 = idem, cheilocystiden (x 1.000)
- 7 = *Brefeldia maxima*, lantaarnvormig element in het capillitium (x 1.000)
- 8 = *Physarum mucosum*, spore in ammoniak (x 3.000)
- 9 = idem, sporangium (x 30)

Conocybe teneroides (Lge.)K.v.W. behoort tot het subgenus *Pholiotina* dat gekenmerkt is door een vlezige ring of velumresten op de steel en de hoedrand. De soort is verwant aan *Conocybe blattaria* (Fr.)Kühn. en verschilt enkel door de tweesporige basidiën (Fig. III-2) en de grote sporen (Fig. III-1). De cheilocystiden zijn blaasvormig tot utriform (Fig. III-3). Het is een zeer zeldzame soort waarvan Kits van Waveren (1970 - *Persoonia* Vol. 6 Part 12 blz. 160) slechts één vondst vermeld uit het duingebied.

Van *Galerina uncinalis* (Britz.)Kühn. maakte André de Haan - wie anders - een uitvoerige beschrijving.

Galerina uncinalis

Op bemoste, liggende stam van populier tussen klauwtjesmos (*Hypnum cupressifome* Hedw.).

Hoed: tot 3 cm diameter, halfbolvormig, later vlak, glad, donkerbruin, licht rosbruin opdrogend, doorschijnen gestreept tegen de rand.

Lamellen: tamelijk breed uiteen, buikig, breed aangehecht tot iets aflopend, bij rijpheid donker rosbruin.

Steel: 2-4 x 0,2-0,3 mm lang, bruin tot donkerbruin, tot tegen de top bedekt met licht beig-bruine velumvezels, die bovenaan een vezelig ringetje vormen.

Sporen: (Fig. III-4), donker rosbruin in ammoniak, bijna amandelvormig in zijzicht, eivormig in voorzicht, tot rond, apikule klein, perisporium ruw, wrattig, rimpelig, met duidelijke plage, gevormd door het ontbreken van het perisporium.

Basidiën: (Fig. III-5), viersporig, slank knotsvormig, wat ingesnoerd boven de helft, 25-40 μ m lang, 7-9 μ m breed.

Cheilocystiden: (Fig. III-6), smal lageniform, buikig met lange smal uitlopende hals en iets verdikte top, 45-65 x 10-12 μ m.

Inocybe ochroalba Bruylants. Deze soort die voor het eerst door J. Bruylants van de A.M.K. in 1970 beschreven werd is een vrij gewone soort van kalkrijk zand die in de duinen, zowel in de lente als tot laat in het jaar gevonden wordt. Kenmerkend zijn vooral de gladde sporen en de talrijke dikwandige, buikvormige cheilo- en pleurocystiden evenals de geheel bepoederde steel.

Enkele andere vondsten dienen hier nog vermeld: *Oxyporus populinus*, *Cerrena unicolor*, *Aurantiporus fissilis*, *Basidiödendron caesiocinereum*, *Phanerochaete raduloides*, *Phellinus ruber*, *Nectria veuillotania*, *Nitschkia confertula*, *Resupinatus trichotis*, *Geastrum minus* en *triplex*, *Agaricus placomyces*...

De Panne - Oosthoek

Voor deze dag was een vrije namiddag voorzien die door enkele deelnemers benut werd om het museum Paul Delvaux te Koksijde te bezoeken terwijl anderen verkozen microscopisch onderzoek te doen. Een zestal leden trokken naar de Oosthoek.

Dit duingebied is een gemeentelijk reservaat van 61 ha dat ten oosten aansluit op het Calmeynbos. Het bestaat voor een derde uit bos en twee derden uit volledig begroeide duinen met een vegetatie die voornamelijk bestaat uit een dicht duinstruweel.

Flagelloscypha minutissima (Burt.)Donk. Deze basidiomyceet lijkt sterk op een kleine *Dasyscyphus*. De vruchtlichamen zijn circa 1 mm in diameter. Opvallend en karakteristiek zijn de citroen- tot bootjesvormige sporen en de dikwandige randharen die bezet zijn met kristallen en eindigen in een gesepteerde lange gesel (flagel).

Cheilymenium theleboloides (A.-S. ex Fr.) Boud. werd massaal gevonden op rotte plantenresten. De nauwverwante *Cheilymenium vitellina* (Pers. ex Fr.) Dennis heeft lange exipulumharen en meer dwarswanden.

Psathyrella bipellis (Quél.) A.H. Smith. Van deze soort werd slechts één exemplaar gevonden, in humeuze zandgrond. Bijzondere kenmerken: vrij grote hoed, circa 40 mm in diameter en vrij lange steel tot 80 mm lang die opvallend donker paars worden en bij volledige droogte roze verkleurden. De vele urnvormige pleurocystiden hebben vooral in het bovenste deel een korrelige amorphe inhoud. Het is een zeldzame soort van rijke zandige bodem in bossen.

Hier noteerden we onder andere nog volgende soorten: *Paxina acetabula*, *Peziza ammophila*, *Conocybe rickeniana*, *Mycena haematopoda*, *Phragmidium mucronatum* op roos, *Lycoperdon lividum*, *Bovista aestivalis*, *Tulostoma melanocyclum* in grote hoeveelheid en *Tulostoma brumale*.

De Haan - Staatsbossen

De Haan is samen met De Panne de enige kustgemeente die nog over een aanzienlijke oppervlakte bos beschikt. Aan beide zijden van De Haan liggen beboste staatsdomeinen die doorsneden worden door de Nieuwe Rijksweg.

Reeds kort na het vertrek van deze tocht werd een nooit geziene fructificatie van *Brefeldia maxima* Wigg. opgemerkt. Een omvangrijk plasmodium van deze myxomyceet had zich op een boomstronk gevestigd om nadien voort te kruipen op de aanliggende planten.

Deze soort vormt zwartbruine kussenvormige aethalia die grote afmetingen kunnen aannemen (tot 50 cm in diameter en meer). De sporen zijn dicht bezet met donkere wratjes. Vooral de lantaarnvormige elementen in het capillitium zijn voor deze soort opvallend (Fig. III-7).

Ook hier was de droogte verantwoordelijk dat enkele vaste waarden niet aanwezig waren. Zo werd door François De Decker het enige en armzalig klein exemplaar van *Sowerbyella radiculata* (Sow. ex Fr.) Nann. gevonden. Het kon bij de deelnemers geen bewondering afdwingen.

De *Inocybe*'s lieten het ook afweten; één exemplaar van *Inocybe ochroalba* Bruylants en enkele vruchtlichamen van *Inocybe sindonia* (Fr.) Karst. Deze laatste verschijnt niet voor half september. Ze is beter gekend onder de naam *Inocybe kühneri* Stangl-Veselsky, maar van deze naam moest wegens prioriteit worden afgezien.

Scopuloides rimosa (Cke.) Jül. Deze resupinaat is met enige ervaring macroscopisch goed te benamen. Typisch voor deze soort zijn de verspreide, kleine konische tot cilindrische stekels die aan de top vaak gewimperd zijn (odontiode). De konische, geincrusteerde lampro- en de cilindrische septocystiden zijn microscopisch onmiskenbaar voor deze soort.

AMK Mededelingen

Russula erythropoda Pelt. was wel aanwezig, zij het minder in aantal dan vorige jaren, maar zelfs met *Russula cessans* Pearson erbij kon Jean Van Yper deze maal niet aan zijn trekken komen.

Langs de zoom van een dennenbos werd *Chroogomphus rutilus* (Schff. ex Fr.) Mill. gevonden. Deze biotoop gebonden Kopperode spijkerzwam is hier plaatselijk algemeen op humeuze zandgrond.

Clitocybe phaeophthalma (Pers.) Kuyp. (= *Clitocybe hydrogramma* (Bull. ex Fr.) Kumm.) moest microscopisch worden nagekeken om zekerheid te krijgen over de soortnaam van deze trechterzwam, vooral omdat wellicht door de droogte de geur niet uitgesproken merkbaar was. Met een opgelucht gevoel toonde Frans Dielen ons de opvallende en karakteristieke opgezwollen hyfen van de hoedhuid.

Nog een greep uit de gevonden soorten: *Leptopodia elastica*, *Cordiceps militaris*, *Gloeocystidiellum porosum*, *Trechispora cohaerens* en een meeldauw op bladeren van esdoorn *Uncinula bicornis*.

Koksijde - Doornpanne

Het natuurreservaat "De Doornpanne" met een oppervlakte van ongeveer 157 ha sluit aan bij "De Hoge Blekker" en ligt ook gedeeltelijk op het grondgebied van Oostduinkerke. Het reservaat omvat een geheel van oude begroeide duinen en drooggevallen pannen (met hier en daar beplantingen van loofhout en coniferen) die ook hier begroeid zijn met ondoordringbaar struikgewas van voornamelijk duindoorn. Het is een vrij reservaat dat opgericht werd en onder de bescherming staat van de Koninklijke Vereniging voor Vogel- en Natuurstudie "De Wielewaal".

Tot voor de tweede wereldoorlog stond het geregeld onder water. Men heeft er dan een waterwinningsgebied van gemaakt met het gevolg dat het waterpeil daalde en dat - vanzelfsprekend - ook de flora veranderde.

Dat niet alleen de zoogdieren kunnen meewerken aan de verspreiding van zaden heeft menig deelnemer kunnen ondervinden. Het duidelijkst voorbeeld hiervan is de hondstong waarvan de met weerhaakjes bezette dopvruchten hardnekkig in grote hoeveelheden aan de kleren bleven plakken.

Buiten enkele specifieke duinsoorten die we reeds in andere bezochte terreinen aantreffen werden hier geen opmerkelijke nieuwe vondsten gedaan.

Knokke - Zwinnebosjes

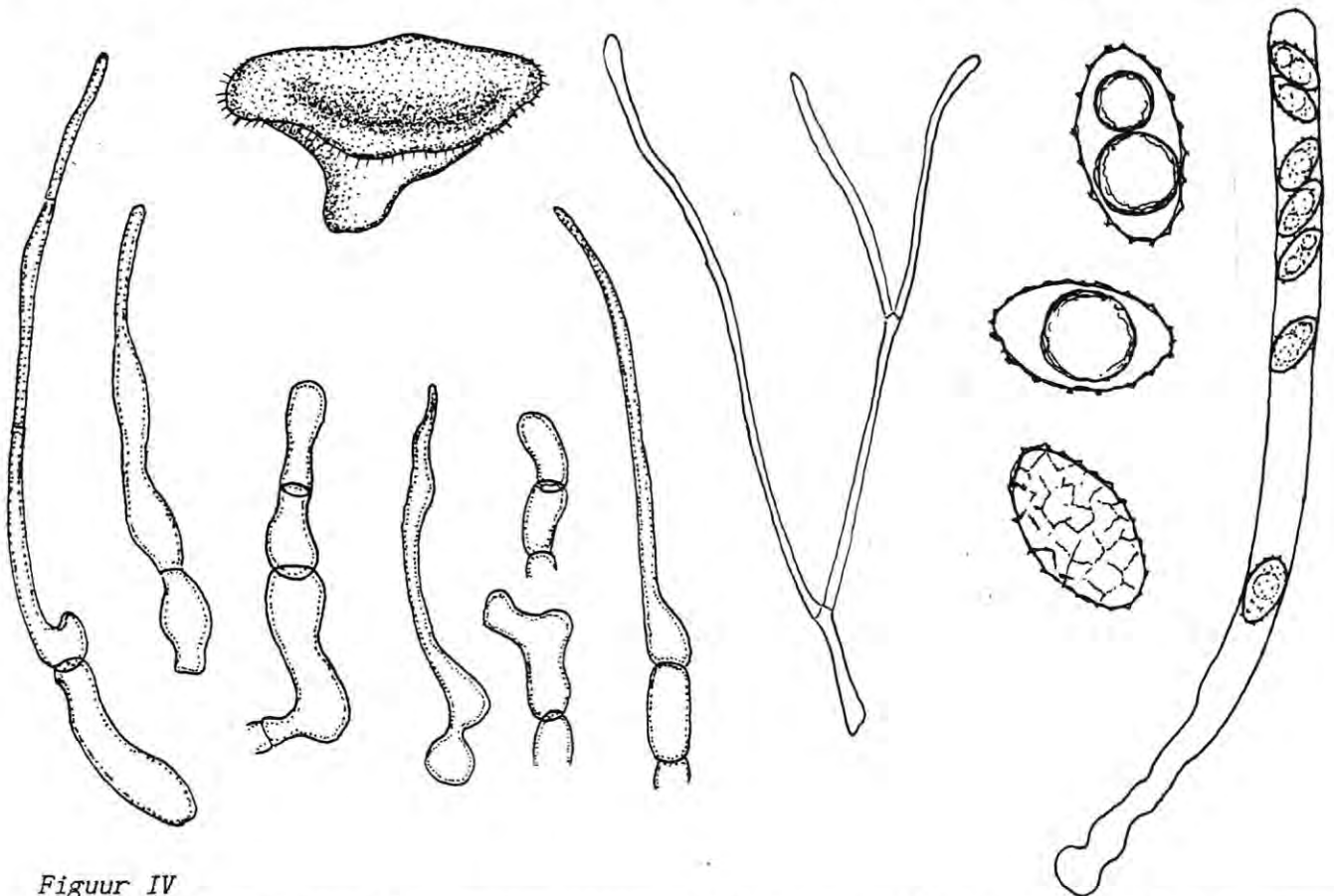
De "Zwinnebosjes" vormen een waardevol duingebied en een van de allermooiste duinrestanten langs de Belgische kust. Als bufferzone voor het Zwin zelf is het van onschatbare waarde. Het gebied is bijzonder gevarieerd, van kalkarm tot kalkrijk en van droog tot zeer vochtig. Verder wordt het gekenmerkt door een laag en dicht struikgewas met veel duindoorn en vlier die het struweel vrijwel ondoordringbaar maken.

In dit onvervangbaar natuurgebied wordt de ontwikkeling van een natuurlijk dennebos beïnvloed door de mens die er zowel loof- als naaldhout heeft aangeplant. Niettemin

is het mycologisch een zeer rijk gebied, wat zou blijken uit de vele interessante vondsten die er gedaan werden.

Physarum mucosum Nann.-Brem. werd gevonden op een dennetakje. Het is een niet algemeen voorkomende myxomyceet. Zij vormt dicht op elkaar gedrongen cilindrische sporangia (Fig. III-9) tot langwerpige plasmodiocarpen, zeer onregelmatig van vorm, oranjegeel van kleur. De peridiumwand bestaat uit drie lagen: de buitenste is okerkleurig en in vochtige toestand slijmerig, de middelste een lichtgele, brosse kalklaag en de binnenste dunvliezig. De sporangia openen zich aan de bovenzijde met een deksel waarna de zwarte sporenmassa zichtbaar wordt met ertussen de witte, hoekige, soms bijna badamioide kalklichamen van het capillitium. De sporen zijn donker purperbruin bij doorvallend licht, 10-16 μ m diameter en bezet met nogal lange cilindrische wratjes, afgeronde stekels en lange ronde wratjes (Fig. III-8).

Een interessante bekerzwam en specifiek voor de kuststreek is *Leucoscypha rutilans* (Fr.)Denn.-Rif. ap. Rif. ss.str. We vonden hem in de duinpannen tussen kort gras en mossen. Door zijn fel oranje kleur lijkt hij op een miniatuur van de Oranje bekerzwam, *Aleuria aurantia* (Pers. ex Hook.)Fuck. Hij is echter veek kleiner, maximaal tot 2 cm diameter, is langs de buitenkant wit-viltig en heeft een korte stompe steel. De randen van het vruchtlichaam vertonen witte haartjes die onder de microscoop duidelijk dikwandig zijn. De sporen meten 25-30 μ m en zijn voorzien van kleine wratjes die een wat onvolledig netwerk vertonen (Fig. IV door Karel Van de Put).

Figuur IV

Leucoscypha rutilans. 1 = vruchtlichaam (x 5), 2 = randharen (x 400), 3 = parafyse (x 400), 4 = sporen (x 1.000), 5 = ascus (x 400)

Phragmidium violacea (C.F.Schultz)Wint. is een parasitaire roestzwam die veelvuldig werd aangetroffen op de onderzijde van braambladeren (*Rubus fruticosus* agg.). Deze soort is te herkennen aan de opvallende donkerpaarse vlekken op de bovenzijde van het blad. De zwarte sori (sporenhoopjes) bevatten prachtige donkerbruine, meestal viercellige teleutosporen.

Professor Van der Veken had ons aangeraden uit te kijken naar *Mycena seynii* QuéL. die groeit op dennekegels. Vrij vlug kwam iemand aangewandeld met een kegel van zeeden met daarop twee prachtige paarse exemplaren. Het werd aanschrijven voor de fotografen.

Mycena's in het veld benamen is vaak een delicate kwestie. Zelfs als er een geurtje is, is het niet altijd een gemakkelijke klus. Een gekleurde lamelsnede kan soms uitkomst bieden. Als die dan erg vaag te zien is kan er gediscuteerd worden. Prof. Van der Veken zag "iets". Frans Dielen zag niets. Opbergen voor later onderzoek was het enige wat erop zat.

Die olijfgroene mycena was *Mycena flavescens* Vel. In de literatuur wordt inderdaad melding gemaakt dat de lamelsnede zeer bleek kan zijn, met het blote oog bijna wit. De microscopische kenmerken waren echter duidelijk: cheilocystiden zeer talrijk, knotsvormig met talrijke wratten, pleurocystiden gelijkend op cheilocystiden, amyloidische sporen 7-10 x 4-6 μ m.

Bij de vondst van een *Inocybe* met een opvallende roodbruine kleur speelde zich hetzelfde scenario af als bij de vorige soort. Jan Rammeloo rook "iets", André de Haan rook niets. Het valt wel meer voor dat de geur van paddestoelen eerst goed kan waargenomen worden als ze enige tijd in een doosje zijn opgesloten. De geur van peren die in het veld niet werd waargenomen was later duidelijk aanwezig. Vrij vlug kon deze vezelkop gedetermineerd worden als *Inocybe fraudans* (Britz.)Sacc. De kleur, geur, spoelvormige cystiden en de sporen met apikale papil waren duidelijke kenmerken voor deze soort.

Vermits de algemeen gebruikte naam van *Inocybe pyriodora* sensu auct. voor T. Kuyper twijfelachtig leek werd wegens de prioriteit verwezen naar de oudst geldige naam die gebaseerd is op *Agaricus fraudans* Britz. Ook de namen *Inocybe pyriodora* en *Inocybe incarnata*, als twee afzonderlijke taxa worden wegens de grote variabiliteit door dezelfde auteur afgewezen.

Verder werd onder andere nog gevonden: *Badhamia macrocarpa*, *Diderma spumaroides*, *Grandinia nespori*, *Hypochnicium bombycinum*, *Camarophyllus niveus*, *Boletus granulata*, *Psathyrella artemisiae*, *Agaricus placomyces*, *Galerina marginata*...

Gasteromyceten

Wat betreft de gasteromyceten over het geheel van de excursies wist Karel Van de Put het volgende mede te delen.

Er werden geen uitzonderlijke en tevens minder vondsten gedaan dan vorig jaar. Op de grazige terreinen in de duinen waren wel de klassieke *Bovista aestivalis* (Bon.)Dem. en *Bovista plumbea* Pers. ex Pers. aanwezig, alsook de alomtegenwoordige *Lycoperdon molle* Pers. ex Pers. en vonden we nog *Scleroderma bovista* Fr. en

Lycoperdon lividum Pers. In de meer zandige gebieden krioelde het op sommige plaatsen van *Tulostoma melanocyclum* Bres. en in mindere mate *Tulostoma brumale* Pers. ex Pers. Naar *Phallus hadriani* Vent. ex Pers. hebben wij dit jaar vruchteloos gezocht en van de aardsterren was dit jaar enkel *Geastrum triplex* Jungh. aanwezig. In de bossen, zowel onder loof- als naaldhout waren *Lycoperdon perlatum* Pers. ex Pers. en *Calvatia exipuliformis* (Schaeff. ex Pers.) Perdeck goed vertegenwoordigd, terwijl *Geastrum coronatum* het dit jaar liet afweten.

Op de laag begroeide duintjes van de Oosthoek vonden we een drietal exemplaren van onze kleinste aardster, *Geastrum nimum* Schw. Met zijn leemkleurig, omgekeerd-eivormig endoperidium, dat soms met zeer kleine kristalletjes bezet is, en zijn zijdeachtig-vezelig, goed afgelijnd peristoom, is dit amper 1 cm groot "pareltje" niet al te gemakkelijk te vinden tussen de mossen in het gras.

Verder vonden we nog enkele malen *Cyathus olla* (Batsch) ex Pers. op kleine takjes in droge korstmosvegetaties.

Slotwoord

Dit verslag kwam tot stand dankzij de medewerking van enkele bereidwillige leden. Het was de bedoeling om de lezers een indruk te geven over de meest opvallende paddestoelen die gevonden werden tijdens dit verblijf aan onze kust.

Van enkele excursies werd geen soortenlijst opgesteld; van andere is deze onvolledig gebleven omdat tientallen soorten naar huis werden meegenomen voor determinatie; dit geldt ook voor de vele exsiccaten die in convoluitjes werden verpakt voor later onderzoek. We hebben er zeker een paar honderd gevonden, wellicht nog meer.

In naam van alle deelnemers willen we het echtpaar Van der Veken bedanken voor de organisatie van dit fijn en boeiend verlengd weekend dat zoals steeds in de beste verstandhouding verliep. We spreken alvast af: tot de volgende maal!

Twee vondsten van *Octospora humosa* (Fr. ex Pers.) Dennis op dezelfde plaats met een verschillende microscopie.

L. Lenaerts

Op 20 februari 1988 vond ik naast het Ziekenhuis van Heusden-Zolder (IFBL/D6-26.23) in een heidegebied op een duintje verschillende kleine ascomyceten.

Het waren schotelvormige vruchtlichaampjes van 4-10 mm diameter. Ze groeiden op algemene mossen als *Ceratodon purpureus* (Purpersteeltje) en *Polytrichum piliferum* (Ruig haarmos).

Microscopisch nazicht gaf volgende resultaten:

Sporen: 21,75-26,75 x 11-14,5 μ m, kleurloos ellipsoïdisch, niet verdikt aan de polen, glad met meestal twee grote oliedruppels (zelden één grote of een aantal kleinere oliedruppels.)

Asci: 240-280 x 20 μ m, achtsporig, uniseriaat, jodium negatief.

Hymenium: niet bezet met donkere uitstekende setae.

Receptaculum: bleek geelbruin zonder spits eindigende borstelharen.

Met de sleutel van Maas Geesteranus in Pezizales komt men terecht in het geslacht *Octospora*. *Octospora humosa* lijkt het meest waarschijnlijk gezien de groei op *Polytrichum piliferum*.

Wanneer we echter de parafysen bekijken loopt de determinatie mis. Voor *Octospora humosa* moeten deze aan de top 4-7 mm dik zijn en vaak gebogen tot sterk gebogen. De parafysen in ons staal zijn echter aan de top helemaal recht! De toppen zijn bovendien 7-10,5 μ m breed. Ook de sporematen zijn erg groot voor *Octospora humosa*. Maas Geesteranus geeft als maten 17-23,6 x 10-12 μ m. In de verschillende exemplaren zijn identieke kenmerken aanwezig. Geen andere *Octospora*-soort heeft de kenmerken van de vondst van Heusden.

Ik gaf daarom een exemplaar aan J. Rammeloo en J. Schavey.

J. Rammeloo vindt dat het om *Octospora humosa* gaat "alhoewel een aantal kenmerken niet typisch zijn voor de soort": de sporen zijn vrij groot en zijn opvallend elliptisch en niet min of meer cilindrisch... Hij raadt mij aan de populatie in de "gaten" te houden en nogmaals te bemonsteren.

J. Schavey maakt een grondige inventaris van de mogelijkheden en tracht tot een determinatie te komen met Maas Geesteranus alsmede Moser en Dennis. *Octospora humosa*, *rubricosa*, *carbonigena* en *axillaris* behoren tot de mogelijkheden. Geen van de vier heeft echter alle kenmerken van ons exemplaar. Hij spreekt zich niet uit over de soortnaam.

Tijdens een middagwandelingetje vond ik op 10 november 1988 opnieuw vruchtlichamen op dezelfde plaats.

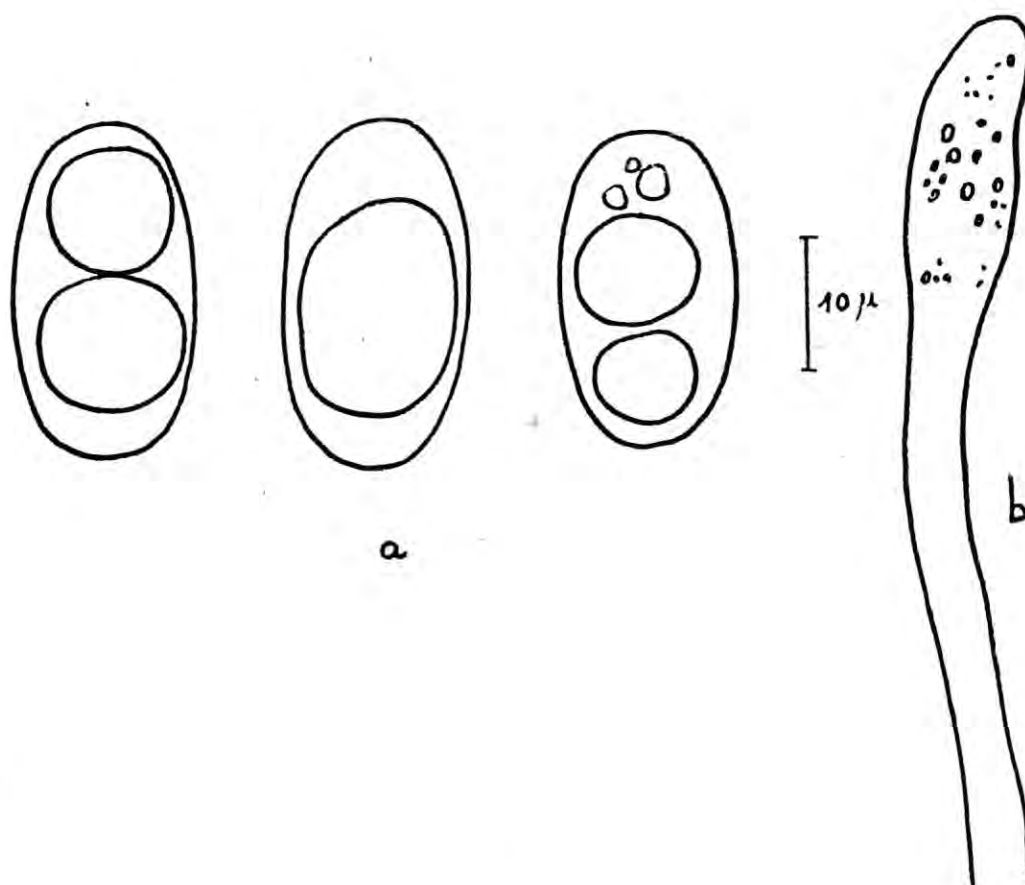
Microscopisch nazicht leverde mij nu heel andere kenmerken op:

Sporen: 20-23,75 x 10,625-11,875 μ m.

Asci: 235-285 x 15-20 μ m.

Parafysen: meestal gebogen tot zeer gebogen!

Top van de parafysen: 4-7 μ m, zelden iets meer!

Figuur

Octospora sp. (vondst Heusden-Zolder, 20 februari 1988)

a = sporen, b = parafyse

De nieuwe stalen komen nu volledig overeen met de beschrijvingen van *Octospora humosa*!

Hebben we twee verschillende soorten zwammen bemonsterd? Waren de eerst gevonden exemplaren morfologisch toevallig afwijkende vormen?

Het is mij dit jaar nog niet gelukt nieuwe exemplaren te vinden. We besluiten voorlopig dat enkel *Octospora humosa* (Fr. ex Pers.) Dennis gevonden werd. Nochtans had ik al een lyrische naam bedacht voor de zwam. Wat dacht U van *Octospora humosa* var. *parafyso-recta forma macrospora*...

Literatuur

- Caillet M, et Moyne G., 1987, Etude du Genre *Octospora* Hedw. ex S.F. Gray, BSMF 103(4):277-304,
 Ellis M, and Ellis P., 1988, Fungi on Miscellaneous Substrates, Croom Helm London.
 Maas Geesteranus R.A., De Fungi van Nederland, Pezizales, Deel 1 (1967) en Deel 2 (1969), Uitgaven nrs. 69 en 80 van KNNV.

AMK Mededelingen

Voorjaarsexcursies 1989

Bijeenkomst voor de excursies telkens om 9uur45 op de aangeduide plaats. Deelname geschiedt op eigen verantwoordelijkheid.

- zondag 2 april **Fort van Merksem & St. Jan**, bijeenkomst op de parking van het Fort. Bereikbaar via N1, afslaan tegenover de GB van Schoten; NMVB bussen 63, 64, 65, 66, 67. *J. Caes*
- zondag 16 april **"Meerdaalwoud"**, bijeenkomst aan het station van Heverlee. Bereikbaar via ring rond Leuven (R23), afslaan richting Namen (N25). *F. Dielen*
- vrijdag 28 april tot maandag 1 mei **Weekend te Eisden** en omgeving. Zie voor meer inlichtingen bijgevoegd inschrijvingsformulier. De prijzen zijn onveranderd ten overstaan van 1987. Meerdere informatie is te bekomen op de vergaderingen of bij L. Noten (tel. 011/62.12.62).
L. Noten & L. Lenaerts
- zaterdag 13 mei **Bosaanplantingen Antwerpen Linkeroever**, bijeenkomst bij de uitgang van de Waaslandtunnel richting Gent (oude tunnel). Bereikbaar met MIVA bus 36. *A. Jacobs*
- zaterdag 20 en zondag 21 mei **Nationale Lentetentoonstelling van paddestoelen** in de Nationale Plantentuin te Meise. Bereikbaar via A12 of NMVB bus L vanuit Brussel Noord.
- zondag 28 mei **Staatsbos "Lozerheide"** Bocholt, bijeenkomst aan de kerk van Kaulille. Bereikbaar via E313 uitrit 25, dan N141 tot Heppen, dan N73 tot Peer waar richting Kaulille Hamont. Deze excursie verloopt in samenwerking met de Nederlandse Mycologische Vereniging. *P. Bormans*
- zondag 4 juni **"Peerdsbos"** te Brasschaat, bijeenkomst op de parking van het Peerdsbos (ingang Bredabaan). Bereikbaar via N1 Antwerpen-Breda of NMVB bus 63 of 64. *A. Honnier*
- zondag 11 juni **Averbode** en omgeving, bijeenkomst voor de ingang van de Norbertijnerabdij. Bereikbaar via E313 tot uitrit 23, dan N19 tot Westerlo vervolgens N127 tot even voorbij Veerle, dan N165 tot Averbode.
J. Van de Meerssche
- zondag 18 juni **Vrieselhof Oelegem**, bijeenkomst op de parking van het Vrieselhof. Bereikbaar via E34 uitrit 19, afslaan naar links tot het rondpunt van Oelegem, daar naar rechts en nogmaals naar rechts. Het Vrieselhof ligt op een paar honderd meter verder op de weg Oelegem-Schilde of NMVB bus 61. Met de Antwerpse Entomologen.
E. Vermeiren

AMK Mededelingen

- zondag 25 juni **Nationale Plantentuin te Meise**, bijeenkomst aan de ingang van de Plantentuin. Bereikbaar via A12 of NMVB bus L vanuit Brussel Noord. *J. Rammeloo*
- zondag 2 juli **Park van Schilde en Belle Vuedreef**, bijeenkomst in de Bellevuedreef (nabij de herberg de Loteling) op de weg N12 Antwerpen-Turnhout of NMVB bus 41. Met de Antwerpse Entomologen. *J. Schavey*
- zondag 9 juli **Park van Brasschaat**, bijeenkomst achter de kerk van Brasschaat centrum. Bereikbaar via N1 of NMVB bus 63 of 64. Met de Antwerpse Entomologen. *J. Van Yper*
- zaterdag 15 juli **Zoersel**, bijeenkomst aan de kerk van Zoersel. Bereikbaar via E34 tot uitrit 20 of NMVB bus 41. *H. De Meulder & J. Van de Meerssche*

Voorlopige lijst der najaarsexcursies

- zondag 23 juli **Buggenhoutbos** te Buggenhout. *E. Vandeven*
- zondag 30 juli **Nachtegalenpark** te Antwerpen. *B. Verhofstede*
- zondag 6 augustus **De Zeurt** te Schoten. *G. Lejeune*
- zondag 13 augustus **Maria-ter-Heide** (Brasschaat). *G. Lejeune*
- zondag 20 augustus **Den Teut** te Zonhoven. *F. Heylen*
- zaterdag 26 augustus tot **Werkweek** te Wallersheim (Eifel). Zie bijgevoegd inschrijvingsformulier. *F. Dielen en E. Vandeven*
- zaterdag 2 september **Bornem**. *J. Schavey*
- zondag 10 september **Terlaemen** te Zolder. *L. Lenaerts*
- zondag 17 september **Rijksdomein** te Hofstade en **Steentjesbos** te Berg. *W. Van de Put*
- zondag 24 september **Domein Nieuwenhoven** te St. Truiden en **Sterrebos** te Stevoort. *L. Lenaerts*
- zaterdag 7 en **Jaarlijkse paddestoelententoonstelling** in het **Peerdsbos** te Brasschaat.
- zondag 8 oktober **Het Leen** te Eeklo *B. Buyck*
- zondag 15 oktober **Gooreind** (Wuustwezel). *A. de Haan*
- zondag 22 oktober **Westmalle**. *F. Dielen*
- zondag 29 oktober **Verlengd weekend** aan de Belgische Kust met verblijf te Oostduinkerke. *P. Van der Veken*
- dinsdag 31 oktober tot **'s Gravenwezel**. *J. Van de Meerssche*
- zondag 5 november **Zoersel**. *H. De Meulder*
- zondag 12 november
- zaterdag 18 november

In het najaar zal nog een excursie gehouden worden met de Nederlandse Mycologische Vereniging in het zuiden van Nederland. Een andere uitstap zal hiervoor moeten wegvallen.

Vergaderingen

De vergaderingen gaan door in het verenigingslokaal, Ommeganckstraat 26 te 2018 Antwerpen, aanvang telkens om 20 uur. Vóór iedere vergadering is er vanaf 19u30 gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenen. Wie geen boekenlijst heeft kan deze aldaar bekomen.

dinsdag 11 april	Bespreking dia's.	A. Honnier
dinsdag 25 april	Fylogenetische ontwikkeling van de Rostzwammen.	A. Grijp
dinsdag 9 mei	Bespreking van de vondsten van de studieweek in de Limburgse Kalkstreek en bepalingsavond voorjaarspaddestoelen.	F. Dielen
dinsdag 23 mei	De bouw van de sporen.	J. Van Yper
dinsdag 13 juni	Enkele soorten van het geslacht Galerina.	A. de Haan en H. De Meulder
dinsdag 27 juni	Bepalingsavond.	F. Dielen

vervolg van blz. 89.02.29

Op 19 februari hebben we te Waulsort weer eens genoten van de prachtige kolonie *Sarcoscypha coccinea* (Rode kelkzwam). Enig mooi die rode schaaltes tussen het groene mos. Door de onverwacht zachte winter hadden we nochtans gevreesd te laat te zullen komen. Maar nee hoor! Zij waren op post met tientallen, zeg maar honderdtallen. De jaarlijkse studietocht naar Waulsort wordt zowat een traditie; maar blijft boeien.

Wegens plaatsgebrek is het vervolg van het artikel van J. Van Yper over *Russula emetica* verschoven naar volgend nummer.

De reeks van B. Buyck over de Melkzwammen in Vlaanderen zal verder worden gezet vanaf het nummer van 15 december e.k.

Vanaf volgend nummer zal een nieuwe rubriek worden opgenomen over de interessante artikelen die in de verschillende tijdschriften verschenen waarop de kring geabonneerd is of die door uitwisseling worden bekomen. K. Van de Put zal deze rubriek verzorgen.

Ingevolge de nieuwe postvoorschriften mogen de prijzen van de studieweekend en -week niet meer vermeld worden. Deze informatie zal op de vergaderingen verschaft worden en is ook te bekomen bij de organisatoren. Er wordt steeds naar gestreefd een juiste verhouding tussen prijs en kwaliteit te hebben.

Studieweekend in de Limburgse Kalkstreek

Het studieweekend in de Limburgse Kalkstreek gaat door van **vrijdagavond 28 april tot maandag 1 mei 1989**. Het verblijf is geregeld in het Hotel Lika, Pauwengracht 2 te Eisden-Maasmechelen. De prijzen, welke onveranderd zijn sinds het weekend in 1987 en meerdere informatie zullen medegedeeld worden tijdens de vergaderingen of zijn te bekomen bij de organisator L. Noten (tel. 011/62.12.62).

Het programma is samengesteld met medewerking van L. Lenaerts en luidt als volgt:

zaterdag 29 april	Samenkomst om 9u45 aan hotel Lika,
10 uur Hellingsbos te Elslo,
14 uur Bunderbos te Bunde.
zondag 30 april	Ganse dag te Kanne, St-Pietersberg, samenkomst om 9u45
aan de kerk te Kanne.
maandag 1 mei	Samenkomst om 9u30 aan hotel Lika,
10 uur Valkenburg.

Leden die voor een dag een uitstap willen meemaken kunnen de groep vervoegen op de plaats en het uur van samenkomst.

Inschrijving dient te geschieden door toezending **vóór 5 april 1989** van het inschrijvingsformulier aan L. Noten, Oude Watertorenstraat 17, 3590 Hamont.

Studieweek te Wallersheim

Zoals vorige jaren organiseert de Antwerpse Mycologische Kring een werkweek in de Duitse Eifel te Wallersheim. Dit gebied is vooral gekenmerkt door zijn vulkanische ondergrond en een rijke paddestoelenflora.

De werkweek gaat dit jaar door van **zaterdag 26 augustus tot zaterdag 2 september**. Het verblijf is geregeld in "Gasthaus und Pension Spoo", auf den Schüpp 8 te Wallersheim. Meerdere informatie is te bekomen op de vergaderingen of bij de organisatoren, F. Dielen (tel. 03/353.80.07) en E. Vandeven (tel. 02/245.24.67).

Inschrijving dient te geschieden door toezending **vóór 30 april 1989** van het inschrijvingsformulier aan F. Dielen, Schawijkstraat 28, 2228 Ranst. Ingeval er meer inschrijvingen zijn dan beschikbare plaatsen in Gasthaus Spoo zal getracht worden logies vast te leggen in de onmiddellijke nabijheid. De organisatoren beslissen ter zake.

Leden die voor een dag een uitstap willen meemaken kunnen vooraf met de organisatoren afspreken of tijdens de studieweek telefonisch contact opnemen op het telefoonnummer 00-49-6558.267 van Gasthaus Spoo, liefst na 19 uur. Het vertrek ter plaatse is telkens voorzien om 9u30.

AMK Mededelingen

Hieronder de inschrijvingsformulieren voor de studieweekend en -week. Op beide locaties is een zaal voorzien voor microscopie. Het is derhalve aan te raden zijn microscoop mee te brengen om actief aan de avondactiviteiten te kunnen deelnemen. Voor beginners is dit bovendien de gelegenheid om meer ervaring op te doen.

Inschrijvingsformulier Limburgse Kalkstreek (Formulier toe te zenden aan L, Noten vóór 5 april 1989)

Ondergetekende, naam
adres
.....
telefoon

* wenst meer informatie over het studieweekend in de Limburgse Kalkstreek,

* wenst deel te nemen aan het studieweekend van 28 april tot 1 mei 1989 met personen, zelf inbegrepen.

De kosten dienen ter plaatse geregeld te worden. Deelname geschiedt op eigen verantwoordelijkheid.

Datum:

Handtekening:

Inschrijvingsformulier Wallersheim (Formulier toe te zenden aan F, Dielen vóór 30 april 1989)

Ondergetekende, naam
adres
.....
telefoon

* wenst meer informatie over de studieweek te Wallersheim,

* wenst deel te nemen aan het studieweekend van 26 augustus tot 2 september 1989 met personen, zelf inbegrepen.

De kosten zullen vooraf geregeld worden. Deelname geschiedt op eigen verantwoordelijkheid.

Datum:

Handtekening:
